

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Vabariigi Valitsus
välisleping
algtekst
17.04.2005
RT II 2005, 9, 24

Relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse Haagi konventsiooni teine protokoll

Vastu võetud 26.03.1999

Mitteametlik tõlge

Protokolliosalised,

olles teadlikud vajadusest tõhustada kultuuriväärtuste kaitset relvakonfliktide korral ja luua selleks valitud kultuuriväärtuste tõhustatud kaitse süsteem;

kinnitades veel kord 14. mail 1954 Haagis alla kirjutatud relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse konventsiooni tähtsust ja rõhutades vajadust täiendada selle konventsiooni sätteid nende rakendamise meetmetega;

soovides anda konventsiooniosalistele võimaluse olla lähemalt seotud kultuuriväärtuste kaitsega relvakonflikti korral, leppides kokku asjakohase protseduuri;

arvestades, et relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitset reguleerivad eeskirjad peaksid kajastama rahvusvahelises õiguses toimunud muudatusi;

kinnitades, et protokolliga reguleerimata küsimustes kohaldatakse jätkuvalt rahvusvahelist tavaõigust, on kokku leppinud järgmises.

I peatükk. SISSEJUHATUS

Artikkel 1. Mõisted

Protokollis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) «protokolliosaline» tähendab käesoleva protokollis osalisriiki;
- b) «kultuuriväärtus» tähendab kultuuriväärtust konventsiooni artikli 1 tähenduses;
- c) «konventsioon» tähendab 14. mail 1954 Haagis alla kirjutatud relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse konventsiooni;
- d) «konventsiooniosaline» tähendab konventsiooni osalisriiki;
- e) «tõhustatud kaitse» tähendab artiklite 10 ja 11 alusel loodud tõhustatud kaitse süsteemi;
- f) «sõjaline objekt» tähendab objekti, mis oma laadi, asukoha, eesmärgi või kasutuse tõttu annab olulise panuse sõjategevusse ja mille täielik või osaline purustamine, vallutamine või neutraliseerimine sel ajahetkel valitsevatel asjaoludel annab selge sõjalise eelise;
- g) «ebaseaduslik» tähendab okupeeritud territooriumi või rahvusvahelise õiguse normide sunni all või muul moel rikkumist;
- h) «nimekiri» tähendab tõhustatud kaitse all olevate kultuuriväärtuste artikli 27 lõike 1 punkti b kohaselt koostatud rahvusvahelist nimekirja;
- i) «peadirektor» tähendab UNESCO peadirektorit;
- j) «UNESCO» tähendab Ühinenud Rahvaste Haridus-, Teadus- ja Kultuuriorganisatsiooni;
- k) «esimene protokoll» tähendab 14. mail 1954 Haagis alla kirjutatud relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse konventsiooni protokollis.

Artikkel 2. Seos konventsiooniga

Protokoll täiendab konventsiooni protokolliosaliste omavaheliste suhete osas.

Artikkel 3. Kohaldamisala

1. Lisaks rahu ajal kohaldatavatele sätetele kohaldatakse protokollis konventsiooni artikli 18 lõigetes 1 ja 2 ning artikli 22 lõikes 1 nimetatud olukordades.

2. Kui ühe konfliktipoolle jaoks ei ole protokoll siduv, siis kohaldatakse seda protokolliosaliste vastastikustele suhetele. Lisaks sellele kohaldatakse protokollis osalevale riigile, kes ei ole protokolliga ühinenud, kuid kiidab protokolliga heaks ja kohaldab seda.

Artikkel 4. Seos III peatüki ning konventsiooni ja protokollis muude sätete vahel

Protokollis III peatüki sätteid kohaldatakse ilma, et nad läheksid vastuollu:

- a) konventsiooni I peatüki ja protokollis II peatüki kohaldamisega;
- b) konventsiooni II peatüki kohaldamisega, välja arvatud juhul, kui kultuuriväärtus on nii erikaitse kui ka tõhustatud kaitse all, kuid protokolliosaliste või protokolliosalise ning riigi vahel, kes on protokollis artikli 3 lõike 2 kohaselt heaks kiitnud ja kohaldab seda, kohaldatakse ainult tõhustatud kaitset käsitlevaid sätteid.

II peatükk. KAITSE ÜLDSÄTTED

Artikkel 5. Kultuuriväärtuste kaitse

Konventsiooni artikli 3 kohaselt rahu ajal rakendatavad abinõud relvakonflikti eeldatava mõju eest kultuuriväärtuste kaitsmiseks hõlmavad vara ettevalmistamist, hädaabinõude kavandamist vara kaitseks tulekahju ja varingute eest, ettevalmistusi vallaskultuuriväärtuste ümberpaigutamiseks või sellise vara nõuetekohast kaitsmist kohapeal ning kultuuriväärtuste kaitsmise eest vastutavate pädevate ametiasutuste määramist.

Artikkel 6. Kultuuriväärtuste austamine

Eesmärgiga tagada konventsiooni artikli 4 kohaselt kultuuriväärtuste austamine:

- a) konventsiooni artikli 4 lõike 2 kohaselt on tungiva sõjalise vajaduse korral lubatud vaenutegevus kultuuriväärtuse vastu, kui:
  - i. kultuuriväärtus on oma otstarbalt muudetud sõjaliseks objektiks; ja
  - ii. ei ole muud võimalust saavutada samaväärset sõjalist edu kui vaenutegevusega kultuuriväärtuse vastu;
- b) konventsiooni artikli 4 lõike 2 kohaselt on tungiva sõjalise vajaduse korral lubatud panna kultuuriväärtus kahjustamise või hävitamise ohtu, kui ei ole olemas muud võimalust ega meetodit samaväärse sõjalise edu saavutamiseks kui kultuuriväärtuse selline kasutamine;
- c) otsuse tugineda tungivale sõjalisele vajadusele võib vastu võtta ainult ohvitser, kes juhib suuruselt vähemalt pataljonile vastavat väeosa, või kui olukord teisiti ei võimalda, siis ka pataljonist väiksemat väeosa;
- d) kui punkti a kohaselt on langetatud otsus rünnata, hoiatatakse sellest võimaluse korral alati selgelt ette.

Artikkel 7. Abinõud rünnaku korral

Minemata vastuollu teiste rahvusvahelises õiguses ettenähtud sõjaliste operatsioonide ettevaatusabinõudega, kohustuvad konfliktipooled:

- a) rakendama kõiki asjakohaseid abinõusid, et rünnakuobjektideks ei oleks konventsiooni artikli 4 alusel kaitstavad kultuuriväärtused;
- b) rakendama kõiki asjakohaseid abinõusid rünnakuvahendite ja -meetodite valikul, et vältida ja võimalikult vähendada konventsiooni artikli 4 alusel kaitstavate kultuuriväärtuste kahjustamist;
- c) hoiduma langetamast otsust rünnata, kui see võib tekitada juhuslikku kahju konventsiooni artikli 4 alusel kaitstavatele kultuuriväärtustele ja ületada eeldatava konkreetse ja otsese sõjalise kasu; ja
- d) tühistama või peatama rünnaku, kui on ilmne, et:
  - i. objekt on konventsiooni artikli 4 alusel kaitstav kultuuriväärtus;
  - ii. rünnak võib tekitada juhuslikku kahju konventsiooni artikli 4 alusel kaitstavale kultuuriväärtusele ja ületada eeldatava konkreetse ja otsese sõjalise kasu.

Artikkel 8. Abinõud sõjategevuse mõju vastu

Konfliktipooled kohustuvad võimalikult suurel määral:

- a) eemaldama vallaskultuuriväärtused sõjaliste objektide lähedusest või tagama nende nõuetekohase kohapealse kaitse;
- b) hoiduma paigutamast sõjalisi objekte kultuuriväärtuste lähedale.

Artikkel 9. Kultuuriväärtuse kaitse okupeeritud territooriumil

1. Konventsiooni artiklitega 4 ja 5 vastuollu minemata kohustub protokolliosaline, kes on okupeerinud teise protokolliosalise kogu territooriumi või selle osa, takistama ja ära hoidma okupeeritud territooriumil:

- a) kultuuriväärtuste ebaseadusliku väljaviimise, muu teisaldamise või omandi ülemineku;
- b) arheoloogilised kaevamised, välja arvatud juhul, kui see on hädavajalik kultuuriväärtuse kaitseks, registreerimiseks või säilitamiseks;
- c) kultuuriväärtuste muutmise või kasutuse muutumise, mille eesmärk on peita või hävitada kultuurilisi, ajaloolisi või teaduslikke tõendeid.

2. Kõik arheoloogilised kaevamised või kultuuriväärtuste või nende otstarbe muutmise okupeeritud territooriumil korraldatakse võimaluse korral tihedas koostöös okupeeritud territooriumi pädevate asutustega.

III peatükk. TÕHUSTATUD KAITSE

Artikkel 10. Tõhustatud kaitse

Kultuuriväärtuse võib võtta tõhustatud kaitse alla eeldusel, et see vastab järgmisele kolmele tingimusele:

- a) kultuuriväärtus on inimkonna jaoks olulise väärtusega;
- b) seda kaitsevad piisavad riigisisised õiguslikud ja haldusabinõud, mis tunnustavad kultuuriväärtuse erakordset kultuurilist ja ajaloolist väärtust ning tagavad selle kaitsmise kõrgeimal tasemel;
- c) seda ei kasutata sõjalisel eesmärgil ega sõjalise objekti kaitsena ning kultuuriväärtuse valdaja (kontrollija) on kirjalikult kinnitanud, et kultuuriväärtust sel moel kasutama ei hakata.

Artikkel 11. Tõhustatud kaitse alla võtmine

1. Iga protokolliosaline peaks komiteele esitama nimekirja kultuuriväärtustest, millele ta soovib taotleda tõhustatud kaitset.
2. Protokolliosaline, kelle kontrolli alla kultuuriväärtus kuulub, võib taotleda selle kandmist artikli 27 lõike 1 punkti b alusel koostatavasse nimekirja. Taotluses esitatakse kogu vajalik teave, mis on seotud artiklis 10 esitatud nõuetega. Komitee võib pöörduda protokolliosalise poole ettepanekuga lisada kultuuriväärtus nimekirja.
3. Teised protokolliosalsed, Rahvusvaheline Sinise Kilbi Komitee ja muud vajalike eriteadmistega valitsusvälised organisatsioonid võivad anda komiteele kultuuriväärtuste kohta soovitusi. Sellisel juhul võib komitee pöörduda protokolliosalise poole ettepanekuga esitada taotlus kultuuriväärtuse nimekirja kandmise kohta.
4. Mitme riigi jurisdiktsiooni alla kuuluval territooriumil asuva kultuuriväärtuse nimekirja lisamise taotlus ega sellise kultuuriväärtuse nimekirja lisamine ei piira protokolliosaliste õigusi jääda erimeelsustele.
5. Komitee teavitab kultuuriväärtuse nimekirja lisamise taotluse saamisest kõiki protokolliosalisi. Protokolliosalsed võivad esitada komiteele oma seisukohad taotluse kohta kuuekümnepäevase jooksul. Seisukohad peavad põhinema ainult artiklis 10 nimetatud nõuetel. Need peavad olema konkreetseid ja tuginema faktidele. Komitee arvestab seisukohti, võimaldades kultuuriväärtuse nimekirja kandmist taotlevale protokolliosalisele piisavalt aega, et vastata enne otsuse tegemist. Komitee langetab otsuse kultuuriväärtuse nimekirja lisamise kohta pärast protokolliosaliste seisukohtade saamist ja, vaatamata artiklile 26, kui poolt hääletab neli viiendikku osalevatest ja hääletavatest liikmetest.
6. Otsuse langetamisel peaks komitee küsima nõu nii valitsus- kui ka valitsusvälistelt organisatsioonidelt ning ekspertidelt.
7. Otsust tõhustatud kaitse alla võtmise või sellest keeldumise kohta saab teha ainult artiklis 10 nimetatud nõuete alusel.
8. Erandjuhul, kui komitee arvamuse kohaselt ei täida kultuuriväärtuse nimekirja kandmist taotleval protokolliosalinel artikli 10 punktis b esitatud nõudeid, võib komitee otsustada võtta kultuuriväärtuse tõhustatud kaitse alla, kui protokolliosaline esitab artikli 32 alusel rahvusvahelise abi taotluse.
9. Konflikti puhkemisel võib konfliktipool hädavajaduse korral taotleda komiteelt tema jurisdiktsiooni või kontrolli all olevale kultuuriväärtusele tõhustatud kaitset. Komitee edastab taotluse viivitamatult kõikidele konfliktipooltele. Sellisel juhul kaalub komitee asjaomaste protokolliosaliste esitatud seisukohti kiirendatud korras. Kultuuriväärtuste tõhustatud kaitse alla võtmise otsus tehakse võimalikult kiiresti ja, vaatamata artiklile 26, kui poolt hääletab neli viiendikku osalevatest ja hääletavatest liikmetest. Komitee võib võtta kultuuriväärtuse ajutise tõhustatud kaitse alla enne tõhustatud kaitse alla võtmise tavamenetluse lõppemist eeldusel, et artikli 10 punktid a ja c on täidetud.
10. Kultuuriväärtuse tõhustatud kaitse jõustub alates selle nimekirja kandmisest.
11. Peadirektor edastab viivitamatult Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile ja kõikidele protokolliosalistele teate komitee otsuse kohta kanda kultuuriväärtus nimekirja.

Artikkel 12. Tõhustatud kaitse all olevate kultuuriväärtuste puutumatus

Konfliktipooled kohustuvad tagama tõhustatud kaitse all olevate kultuuriväärtuste puutumatus, hoidudes nende vastu suunatud rünnakust ning hoidudes kasutamast nimetatud kultuuriväärtusi ja nende vahetus läheduses olevaid alasid sõjaliste objektidena.

Artikkel 13. Tõhustatud kaitse kaotamine

1. Tõhustatud kaitse all olevalt kultuuriväärtuselt võetakse kaitse ainult juhul, kui:
  - a) kaitse on artikli 14 kohaselt peatatud või tühistatud; või
  - b) kultuuriväärtus on muudetud sõjaliseks objektiks.

2. Lõike 1 punktis b nimetatud asjaoludel võib kultuuriväärtus olla rünnaku objektiks ainult juhul, kui:
- a) rünnak on ainuke põhjendatud võimalus katkestada lõike 1 punktis b nimetatud kultuuriväärtuse kasutamine;
  - b) rünnaku vahendite ja meetodite valikul on rakendatud kõiki põhjendatud abinõusid, et peatada selline kasutamine ja välistada või vähendada kahju tekitamist kultuuriväärtusele;
  - c) asjaolud seda lubavad ja see on vältimatu kaitsenõuete tõttu:
    - i. rünnakuks on andnud korralduse kõrgem väejuhatuse;
    - ii. vastase vägedele on antud hoiatus, milles nõutakse lõike 1 punktis b nimetatud kasutamise lõpetamist; ja
    - iii. vastase vägedele on antud piisav aeg olukorra lahendamiseks.

Artikkel 14. Tõhustatud kaitse peatamine ja tühistamine

1. Kui kultuuriväärtus ei vasta enam ühele protokolli artiklis 10 nimetatud tingimusele, võib komitee selle tõhustatud kaitse peatada või tühistada, kustutades kultuuriväärtuse nimekirjast.
2. Kui tõhustatud kaitse all oleva kultuuriväärtuse suhtes, mida kasutatakse sõjalise tegevuse toetamiseks, rikutakse oluliselt artiklit 12, võib komitee selle tõhustatud kaitse peatada. Kui rikkumised korduvad, võib komitee erandkorras tõhustatud kaitse tühistada, kustutades kultuuriväärtuse nimekirjast.
3. UNESCO peadirektor saadab viivitamatult Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile ja kõikidele protokolliosalistele teate komitee otsuse kohta peatada või tühistada kultuuriväärtuse tõhustatud kaitse.
4. Enne otsuse langetamist võimaldab komitee protokolliosalistel esitada oma seisukohad.

IV peatükk. KRIMINAALVASTUTUS JA KOHTUALLUVUS

Artikkel 15. Protokolli oluline rikkumine

1. Käesoleva protokolli tähenduses paneb isik toime süüteo ning tahtlikult rikub konventsiooni ja protokolli, kui ta:
  - a) muudab tõhustatud kaitse all oleva kultuuriväärtuse rünnaku objektiks;
  - b) kasutab tõhustatud kaitse all olevat kultuuriväärtust või selle lähialasid sõjategevuse toetuseks;
  - c) on süüdi konventsiooni ja protokolliga kaitstud kultuuriväärtuse ulatuslikus purustamises või omandamises;
  - d) muudab konventsiooniga ja protokolliga kaitstud kultuuriväärtuse rünnaku objektiks;
  - e) on süüdi konventsiooniga kaitstud kultuuriväärtuse varguses, rüüstamises, omastamises või vandalismis.
2. Protokolliosalised võtavad meetmeid, et tunnistada oma õigusaktidega käesolevas artiklis nimetatud teod kuritegudeks ja näha nende eest ette karistused. Seda tehes juhinduvad protokolliosalised õiguse ning rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtetest, sealhulgas reeglitest individuaalse kriminaalvastutuse kohta muude kui nende isikute suhtes, kes on kuriteo vahetult toime pannud.

Artikkel 16. Jurisdiktsioon

1. Lõike 2 kohaldamist piiramata võtab protokolliosaline õiguslikke meetmeid, et kehtestada jurisdiktsioon artiklis 15 nimetatud kuritegude suhtes järgmistel juhtudel:
  - a) kuritegu on toime pandud protokolliosalise territooriumil;
  - b) arvatav kurjategija on protokolliosalise kodanik;
  - c) artikli 15 punktides a–c nimetatud kuriteo toime pannud isik viibib protokolliosalise territooriumil.
2. Jurisdiktsiooni rakendamise suhtes ja piiramata konventsiooni artikli 28 kohaldamist:
  - a) protokoll ei välista individuaalset kriminaalvastutust ega jurisdiktsiooni rakendamist riigisisises ja rahvusvahelises õiguses ega jurisdiktsiooni rakendamist rahvusvahelise tavaõiguse alusel;
  - b) kui riik ei ole protokolliosaline, kuid on artikli 3 lõike 2 kohaselt protokolliga heaks kiitnud ja kohaldab seda, ei rakendata individuaalset kriminaalvastutust tema sõjaväelaste ja kodanike suhtes ning protokoll ei kohusta kehtestama jurisdiktsiooni selliste isikute suhtes ega neid välja andma; see ei kehti kodanike suhtes, kes teenivad protokolliosalise sõjaväes.

Artikkel 17. Süüdistuse esitamine

1. Kui artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuriteo väidetavalt toime pannud kurjategija viibib protokolliosalise territooriumil ja protokolliosaline ei anna nimetatud isikut välja, on protokolliosaline kohustatud eranditult ja viivitamata esitama juhtumi oma pädevatele ametiasutustele, et riigi õigusakte või rahvusvahelise õiguse asjaomaseid norme järgides esitada isikule süüdistus.
2. Võimaluse korral rahvusvahelise õiguse asjaomaste normidega vastuollu minemata tagatakse igale isikule, kelle suhtes on algatatud kohtumenetlus seoses konventsiooni või protokolliga rikkumisega, õiglane kohtlemine ja õiglane kohtumenetlus riigisisese ja rahvusvahelise õiguse kohaselt menetluse kõikides staadiumides, ning ühelgi juhul ei anta isikule vähemsoodsaid garantiisid kui need, mida tagab rahvusvaheline õigus.

Artikkel 18. Väljaandmine

1. Artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuritegude korral kohaldatakse väljaandmist ja need lisatakse kõikidesse väljaandmislepingutesse, mille protokolliosalised on sõlminud enne protokolliga jõustumist.

Protokolliosalised kohustuvad lisama nimetatud kuriteod kõikidesse edaspidi omavahel sõlmitavatesse väljaandmislepingutesse.

2. Kui protokolliosalise nõuete kohaselt peab väljaandmine põhinema väljaandmislepingul ja ta saab väljaandmistootluse protokolliosaliselt, kellega ta ei ole väljaandmislepingut sõlminud, võib väljaandmistootlev protokolliosaline omal soovil käsitada käesolevat protokoll artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuritegude suhtes väljaandmise seadusliku alusena.

3. Kui protokolliosaline ei ole teinud väljaandmise eelduseks väljaandmislepingut, tunnustab ta, et artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuritegudele kohaldatakse väljaandmist, ning järgib väljaandmistootluse esitanud poole õigusakte.

4. Vajaduse korral käsitavad protokolliosalised omavahelistes suhetes artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuritegusid nii, nagu oleks need toime pandud mitte ainult nende toimumiskohas, vaid ka selle protokolliosalise territooriumil, kes on kehtestanud jurisdiktsiooni artikli 16 lõike 1 kohaselt.

Artikkel 19. Vastastikune õigusabi

1. Protokolliosalised annavad üksteisele artiklis 15 nimetatud kuritegudega seotud uurimis-, kriminaal- või väljaandmismenetluses võimalikult suurt abi, sealhulgas abi nende käsutuses oleva tõendusmaterjali kogumisel.

2. Protokolliosalised täidavad lõikes 1 sätestatud kohustusi omavahel sõlmitud vastastikuse õigusabi lepingute või kokkulepete kohaselt. Nimetatud lepingute või kokkulepete puudumisel abistavad protokolliosalised üksteist oma riigisisest õigust järgides.

Artikkel 20. Keeldumise põhjused

1. Väljaandmist kohaldades ei loeta artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuritegusid ning vastastikuse õigusabi korral ei loeta artiklis 15 toodud kuritegusid poliitilisteks kuritegudeks ega poliitilise kuriteoga seotud või poliitilistest motiividest ajendatud kuritegudeks. Sellest järelduvalt ei tohi keelduda sellistel kuritegudel põhinevast väljaandmistootlusest ega vastastikuse õigusabi taotlusest ainult põhjusel, et tegemist on poliitilise kuriteoga või poliitilise kuriteoga seotud või poliitilistest motiividest ajendatud kuriteoga.

2. Protokoll ei saa tõlgendada kui väljaandmiskohustust või vastastikuse õigusabi tagamist, kui artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kuritegude alusel väljaandmise taotluse või artiklis 15 toodud kuritegude suhtes õigusabi taotluse saanud protokolliosalisel on piisavalt alust arvata, et taotluse eesmärk on esitada süüdistus või karistada isikut tema rassi, usu, rahvuse, etnilise päritolu või poliitiliste vaadete tõttu või kui see tooks kaasa eelarvamusi selle isiku positsiooni suhtes ükskõik millisel nendest põhjustest.

Artikkel 21. Meetmed teiste kuritegude korral

Konventsiooni artikli 28 kohaldamist piiramata võtavad kõik protokolliosalised vastu seadusi, haldusakte või distsiplinaarmeetmeid järgmiste tahtlike tegude tõkestamiseks:

- a) kultuuriväärtuse kasutamine konventsiooni või protokoll rikkuvatel viisil;
- b) okupeeritud territooriumilt kultuuriväärtuse ebaseaduslik väljaviimine, kõrvaldamine või omandi üleminek, millega rikutakse konventsiooni või protokoll.

V peatükk. KULTUURIVÄÄRTUSTE KAITSE RELVAKONFLIKTI KORRAL, MIS EI OLE RAHVUSVAHELINE

Artikkel 22. Relvakonfliktid, mis ei ole rahvusvahelised

1. Protokoll kohaldatakse relvakonfliktide korral, mis ei ole rahvusvahelised ja mis ei ületa ühe protokolliosalise territooriumi piire.

2. Protokoll ei kohaldata riigisisestest rahu- ja pingete korral, nagu mässud, üksikud ja juhuslikud vägivaldpuhangud ja muud samaväärsed sündmused.

3. Protokoll alusel ei saa mõjutada protokolliosalise suveräänsust või valitsuse vastutust eesmärgiga säilitada või taastada kõikide seaduslike meetmetega avalikku korda riigis või kaitsta riigi ühtsust ja territoriaalset terviklikkust.

4. Protokoll ei mõjuta selle protokolliosalise esmast jurisdiktsiooni artiklis 15 nimetatud õigusrikkumiste suhtes, kelle territooriumil toimub relvakonflikt, mis ei ole rahvusvaheline.

5. Protokoll alusel ei saa otseselt ega kaudselt sekkuda selle protokolliosalise sise- või välisasjadesse, kelle territooriumil relvakonflikt toimub.

6. Protokollil kohaldamine lõikes 1 nimetatud olukorras ei mõjuta konfliktipoolte õiguslikku seisundit.

7. UNESCO võib pakkuda konfliktipooltele oma teenuseid.

VI peatükk. INSTITUTSIOONILISED KÜSIMUSED

Artikkel 23. Protokolliosaliste nõupidamine

1. Protokolliosaliste nõupidamine kutsutakse kokku samal ajal kui UNESCO peakonverents ja kooskõlas konventsiooniosaliste nõupidamisega, kui peadirektor on sellise nõupidamise kokku kutsunud.

2. Protokolliosaliste nõupidamisel võetakse vastu selle töökord.

3. Protokolliosaliste nõupidamise ülesanded on järgmised:

- valida artikli 24 lõike 1 kohaselt komitee liikmed;
- kiita heaks komitee artikli 27 lõike 1 punkti a kohaselt koostatud juhised;
- töötada komitee jaoks välja fondi kasutamise suunised ja teostada selle üle järelevalvet;
- võtta arvesse artikli 27 lõike 1 punkti d kohaselt esitatud komitee aruannet;
- arutada protokollil kohaldamise probleeme ja anda vajadust mööda soovitusi.

4. UNESCO peadirektor kutsub kokku protokolliosaliste esindajate erakorralise nõupidamise, kui sellekohase taotluse on esitanud vähemalt üks viiendik protokolliosaliste koguarvust.

Artikkel 24. Relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse komitee

1. Protokolliga luuakse relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse komitee. See koosneb kaheateistkümnest protokolliosalisest, mis valitakse protokolliosaliste nõupidamisel.

2. Komitee tuleb oma korraliseks istungiks kokku kord aastas ja erakorralisteks istungiteks vajaduse järgi.

3. Komitee liikmete määramisel püüavad protokolliosalised tagada, et erinevad maailma piirkonnad ja kultuurid oleksid võrdselt esindatud.

4. Komitee liikmed valivad enda hulgast esindajad, kes on pädevad kultuuripärandi ning kaitse- või rahvusvahelise õiguse valdkonnas ja nad püüavad omavahel konsulteerides tagada, et komitees tervikuna on esindatud kõik asjaomased ekspertteadmised.

Artikkel 25. Ametiaeg

1. Protokolliosaline valitakse komiteesse neljaks aastaks ja teda võib üks kord tagasi valida.

2. Lõikega 1 vastuollu minemata lõpeb poolte esimesel valimisel valitud liikmete ametiaeg protokolliosaliste esimese korralise istungi lõpus, mis järgneb sellele nõupidamisele, millel nad valiti. Liikmed valib nimetatud nõupidamise eesistuja loosiga pärast esimest valimist.

Artikkel 26. Töökord

1. Komitee võtab vastu oma töökorra.

2. Liikmete enamik moodustab kvoorumi. Komitee otsused langetatakse kahe kolmandiku liikmete häälteenamusega.

3. Liikmel, kes osaleb sõjalises konfliktis, mis mõjutab otsust käsitletava kultuuriväärtuse kohta, on keelatud hääletada.

Artikkel 27. Ülesanded

1. Komitee ülesanded on järgmised:

- töötada välja protokollil rakendamise juhised;
- võtta kultuuriväärtusi tõhustatud kaitse alla ning tõhustatud kaitse peatada või tühistada ning pidada, säilitada ja edendada tõhustatud kaitse all olevate kultuuriväärtuste nimekirja;
- valvata protokollil rakendamise järele ja edendada tõhustatud kaitse all olevate kultuuriväärtuste eristamist;
- vaadata läbi protokolliosaliste aruandeid ja esitada nende kohta seisukohti, nõuda vajaduse korral lisaselgitusi ja koostada protokolliosaliste nõupidamiseks aruanne protokollil rakendamise kohta;
- võtta vastu ja vaadata läbi rahvusvahelise abi taotlusi artikli 32 alusel;
- määrata kindlaks fondi vahendite kasutamise;
- täita kõiki teisi ülesandeid, mida komiteele võib anda protokolliosaliste nõupidamine.

2. Komitee täidab oma ülesandeid koostöös peadirektoriga.

3. Komitee teeb koostööd rahvusvaheliste ja riikide valitsus- ja valitsusväliste organisatsioonidega, mille eesmärgid on samalaadsed konventsiooni ning selle esimese protokollil ja käesoleva protokollil

eesmärkidega. Ülesannete täitmiseks võib komitee kutsuda oma nõupidamistele nõustajateks väljapaistvaid kutseorganisatsioone, nagu need, millel on vormikohased suhted UNESCOga, sealhulgas Rahvusvaheline Sinise Kilbi Komitee ja selle põhikirjalised organid. Nõustajateks võib kutsuda ka Kultuuriväärtuste Säilitamise ja Restaureerimise Uuringute Rahvusvahelise Keskuse (Rooma Keskuse) ja Rahvusvahelise Punase Risti Komitee esindajaid.

Artikkel 28. Sekretariaat

Komiteed aitab tema töös UNESCO sekretariaat, kes valmistab ette komitee dokumentatsiooni ja nõupidamiste päevakorra ning vastutab komitee otsuste elluviimise eest.

Artikkel 29. Relvakonflikti korral kultuuriväärtuste kaitse fond

1. Protokolliga luuakse fond, mille eesmärgid on:

- a) osutada finants- ja muud abi, et toetada ettevalmistavaid või muid meetmeid, mida rakendatakse rahu ajal artikli 5, artikli 10 punkti b ja artikli 30 kohaselt ning
- b) osutada finants- ja muud abi hädaabi-, ajutiste või muude meetmete suhtes, mida võetakse eesmärgiga kaitsta kultuuriväärtusi relvakonflikti ajal või saavutada nende viivitamatu tagastamine pärast konflikti lõppu, muu hulgas kooskõlas artikli 8 punktiga a.

2. Fond on UNESCO finantseeskirjade kohane investeerimisfond.

3. Fondist tehtavaid väljamakseid kasutatakse ainult komitee artikli 23 lõike 3 punktis c nimetatud suuniste kohaselt tehtud otsuste alusel. Komitee võib võtta vastu makseid programmi või projekti rahastamiseks, tingimusel et komitee on langetanud otsuse sellise programmi või projekti elluviimise kohta.

4. Fondi vahendid moodustuvad:

- a) protokolliosaliste vabatahtlikest annetustest;
- b) annetustest, kingitustest või pärandustest, mida on teinud
- i) muud riigid;
- ii) UNESCO või teised Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni süsteemi organisatsioonid;
- iii) teised valitsustevahelised või valitsusvälised organisatsioonid;
- iv) avalik-õiguslikud isikud või eraõiguslikud isikud või üksikisikud;
- c) fondi vahenditelt teenitavatest intressidest;
- d) fondi kasuks korraldatud üritustelt kogutavatest ja saadavatest vahenditest ja
- e) muudest fondi suunistega lubatud vahenditest.

VII peatükk. TEABE LEVITAMINE JA RAHVUSVAHELINE ABI

Artikkel 30. Levitamine

1. Protokolliosalised kohustuvad rakendama abinõusid, esmajoones viies ellu haridus- ja teavituseprogramme, et suurendada kogu elanikkonna austust kultuuriväärtuste vastu.

2. Protokolliosalised kohustuvad levitama oma riikides protokollis nii rahu ajal kui ka relvakonfliktide korral võimalikult laialdaselt.

3. Kõik sõjaväe- või tsiviilasutused, kellele relvakonflikti ajal pannakse kohustus protokollis rakendada, on kohustatud põhjalikult tutvuma protokollis tekstiga. Selleks protokolliosalised, vajadust mööda:

- a) lisavad oma sõjaväeeeskirjadesse juhised kultuuriväärtuste kaitse kohta;
- b) töötavad välja ja rakendavad rahuaja õppe- ja hariduseprogramme koostöös UNESCO ja asjaomaste valitsus- ja valitsusväliste organisatsioonidega;
- c) teavitavad üksteist peadirektori kaudu punktide a ja b alusel rakendatud seadustest, haldusaktidest ja meetmetest;
- d) edastavad üksteisele võimalikult kiiresti peadirektori kaudu protokollis kohaldamiseks vastuvõetud seadusi ja haldusakte.

Artikkel 31. Rahvusvaheline koostöö

Kui protokollis on oluliselt rikutud, kohustuvad protokolliosalised võtma meetmeid, kas ühiselt komitee kaudu või individuaalselt koostöös UNESCOga ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga, järgides Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja.

Artikkel 32. Rahvusvaheline abi

1. Protokolliosaline võib taotleda komiteelt rahvusvahelist abi tõhustatud kaitse alla võetud kultuuriväärtuste jaoks ning artiklis 10 nimetatud seaduste, haldusaktide ja meetmete väljatöötamisel ja kohaldamisel.

2. Kui konfliktipool ei ole protokolliga ühinenud, kuid kiidab selle artikli 3 lõike 2 kohaselt heaks ja kohaldab seda, võib ta nõuda komiteelt asjaomast rahvusvahelist abi.

3. Komitee kehtestab rahvusvahelise abi taotluse esitamise nõuded ja määrab rahvusvahelise abi vormid.

4. Protokolliosalisi kutsutakse üles andma komitee kaudu igakülgset tehnilist abi neile protokolliosalistele või abi taotlenud konfliktipooltele.

Artikkel 33. UNESCO abi

1. Protokolliosalised võivad pöörduda UNESCO peasekretäri poole taotlusega saada tehnilist abi oma kultuuriväärtuste kaitse organiseerimises, nagu kultuuriväärtuste kaitse ettevalmistamine, hädaolukordade ennetamine ja haldamine, kultuuriväärtuste hoidlate loomine, või muus protokoll kohaldamisest tulenevas küsimuses. UNESCO osutab abi oma programmi ja võimaluste piires.

2. Protokolliosalisi kutsutakse üles andma kahe- või mitmepoolset tehnilist abi.

3. Organisatsioonil on õigus omal algatusel teha selles küsimuses protokolliosalistele ettepanekuid.

VIII peatükk. PROTOKOLLI TÄITMINE

Artikkel 34. Eestkostjariigid

Protokoll kohaldatakse konfliktipoolte huve kaitsevate eestkostjariikide kaasabil.

Artikkel 35. Lepitusmenetlus

1. Eestkostjariigid osutavad oma teeneid kõigil juhtudel, kus nad peavad seda kultuuriväärtuste kaitse huvides kasulikuks, esmajoonel konfliktipoolte lahkeli korral protokoll kohaldamise või tõlgendamise suhtes.

2. Sel eesmärgil võib iga eestkostjariik kas ühe protokolliosalise või UNESCO peadirektori taotlusel või oma äranägemisel soovitada konfliktipooltel kokku kutsuda kultuuriväärtuste kaitse eest vastutavate võimude esindajate nõupidamine võimaluse korral neutraalsel, sobival moel välja valitud territooriumil. Konfliktipooled on kohustatud ellu viima neile nõupidamise kokkukutsumise kohta tehtud ettepanekud. Eestkostjariigid esitavad konfliktipooltele heakskiitmiseks isiku, kes on neutraalse riigi kodanik või kelle on ette pannud UNESCO peadirektor osavõtuks sellel nõupidamisel eesistujana.

Artikkel 36. Lepitamine eestkostjariikide puudumise korral

1. Kui konflikti korral ei ole eestkostjariike määratud, võib peadirektor erimeelsuse lahendamiseks osutada abi või tegutseda lepitajana või vahendajana kõikides teistes vormides.

2. Ühe protokolliosalise või peadirektori taotlusel võib komitee eesistuja vajaduse korral teha konfliktipooltele ettepaneku korraldada kultuuriväärtuste kaitse eest vastutavate ametiasutuste ja muude esindajate nõupidamine neutraalse riigi territooriumil.

Artikkel 37. Tõlked ja aruanded

1. Protokolliosalised tõlgivad protokoll oma ametlikku keelde ja edastavad ametlikud tõlked UNESCO peadirektorile.

2. Protokolliosalised edastavad komiteele kord nelja aasta jooksul aruande protokoll täitmise kohta.

Artikkel 38. Riigi vastutus

Mitte ükski protokoll individuaalset kriminaalvastutust käsitlev säte ei kahjusta riikide rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi, sealhulgas sõjahüvitiste maksmise kohustust.

IX peatükk. LÕPPSÄTTED

Artikkel 39. Keeled

Protokoll on koostatud araabia, hiina, hispaania, inglise, prantsuse ja vene keeles, kõik kuus teksti on autentseid.

Artikkel 40. Allakirjutamine

Protokoll on koostatud 26. märtsil 1999. Protokoll on kõikidele konventsiooniosalistele allakirjutamiseks avatud 17. maist kuni 31. detsembrini 1999 Haagis.

Artikkel 41. Ratifitseerimine

1. Protokollile allakirjutanud konventsiooniosalised peavad protokollit ratifitseerima või heaks kiitma oma põhiseaduse kohaselt.

2. Ratifitseerimis- või heakskiitmiskirjad antakse hoiule UNESCO peadirektorile.

Artikkel 42. Ühinemine

1. Protokoll on avatud ühinemiseks muudele konventsiooniosalistele alates 1. jaanuarist 2000.

2. Ühinemiseks antakse ühinemiskiri hoiule UNESCO peadirektorile.

Artikkel 43. Jõustumine

1. Protokoll jõustub kolme kuu möödumisel kahekümnenda ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja hoiuleandmisest.

2. Edaspidi jõustub protokoll lepingupoole suhtes kolm kuud pärast seda, kui lepingupool on andnud hoiule oma ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja.

Artikkel 44. Jõustumine relvakonfliktis olevate poolte suhtes

Konventsiooni artiklites 18 ja 19 ettenähtud juhtudel jõustub protokoll viivitamata konfliktis olevatele poolte suhtes, kes on oma ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirjad andnud hoiule enne või pärast sõjategevuse või okupatsiooni algust. Nendel juhtudel edastab UNESCO peadirektor artiklis 46 ettenähtud teated võimalikult kiiresti.

Artikkel 45. Denonsseerimine

1. Protokolliosalised on õigus protokoll denonsseerida.

2. Denonsseerimisest peab kirjalikult teatama UNESCO peadirektorile.

3. Denonsseerimine jõustub aasta möödumisel denonsseerimiskirja saamisest. Kui denonsseeriv pool osaleb selle aasta möödudes relvakonfliktis, peatatakse denonsseerimine sõjategevuse lõppemiseni ja igal juhul selle ajani, kuni on lõpetatud toimingud kultuuriväärtuste tagastamiseks riiki, kust nad välja viidi.

Artikkel 46. Teavitamine

UNESCO peadirektor teatab kõikidele konventsiooniosalistele ning Ühinenud Rahvaste Organisatsioonile kõikidest artiklite 41, 42 ja 45 kohaselt hoiule antud ratifitseerimis-, heakskiitmis-, ühinemis- ja denonsseerimiskirjadest.

Artikkel 47. Registreerimine Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja artikli 102 kohaselt registreerib UNESCO peadirektor protokollit Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni sekretariaadis.

Selle kinnituseks on täievolilised isikud protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 26. märtsil 1999 Haagis ühes eksemplaris, mis antakse hoiule UNESCO arhiivi ning mille tõestatud koopiad edastatakse kõigile konventsiooniosalistele.

* Eesti Vabariik kiitis protokollit heaks Vabariigi Valitsuse 24. detsembri 2004. a korraldusega nr 894-k (RT II 2005, 1, 2), protokoll jõustub Eesti Vabariigi suhtes 17. aprillil 2005. a.

SECOND PROTOCOL TO THE HAGUE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF CULTURAL PROPERTY IN THE EVENT OF ARMED CONFLICT

The Hague, 26 March 1999

Signatories

The Parties,

Conscious of the need to improve the protection of cultural property in the event of armed conflict and to establish an enhanced system of protection for specifically designated cultural property;

Reaffirming the importance of the provisions of the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, done at the Hague on 14 May 1954, and emphasizing the necessity to supplement these provisions through measures to reinforce their implementation;

Desiring to provide the High Contracting Parties to the Convention with a means of being more closely involved in the protection of cultural property in the event of armed conflict by establishing appropriate procedures therefor;

Considering that the rules governing the protection of cultural property in the event of armed conflict should reflect developments in international law;

Affirming that the rules of customary international law will continue to govern questions not regulated by the provisions of this Protocol;

Have agreed as follows:

Chapter 1. INTRODUCTION

Article 1. Definitions

For the purposes of this Protocol:

- a. "Party" means a State Party to this Protocol;
- b. "cultural property" means cultural property as defined in Article 1 of the Convention;
- c. "Convention" means the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, done at The Hague on 14 May 1954;
- d. "High Contracting Party" means a State Party to the Convention;
- e. "enhanced protection" means the system of enhanced protection established by Articles 10 and 11;
- f. "military objective" means an object which by its nature, location, purpose, or use makes an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralisation, in the circumstances ruling at the time, offers a definite military advantage;
- g. "illicit" means under compulsion or otherwise in violation of the applicable rules of the domestic law of the occupied territory or of international law.
- h. "List" means the International List of Cultural Property under Enhanced Protection established in accordance with Article 27, sub-paragraph 1(b);
- i. "Director-General" means the Director-General of UNESCO;
- j. "UNESCO" means the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization;
- k. "First Protocol" means the Protocol for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict done at The Hague on 14 May 1954.

Article 2. Relation to the Convention

This Protocol supplements the Convention in relations between the Parties.

Article 3. Scope of application

1. In addition to the provisions which shall apply in time of peace, this Protocol shall apply in situations referred to in Article 18 paragraphs 1 and 2 of the Convention and in Article 22 paragraph 1.
2. When one of the parties to an armed conflict is not bound by this Protocol, the Parties to this Protocol shall remain bound by it in their mutual relations. They shall furthermore be bound by this Protocol in relation to a State party to the conflict which is not bound by it, if the latter accepts the provisions of this Protocol and so long as it applies them.

Article 4. Relationship between Chapter 3 and other provisions of the Convention and this Protocol

The application of the provisions of Chapter 3 of this Protocol is without prejudice to:

- a. the application of the provisions of Chapter I of the Convention and of Chapter 2 of this Protocol;
- b. the application of the provisions of Chapter II of the Convention save that, as between Parties to this Protocol or as between a Party and a State which accepts and applies this Protocol in accordance with Article 3 paragraph 2, where cultural property has been granted both special protection and enhanced protection, only the provisions of enhanced protection shall apply.

Chapter 2. GENERAL PROVISIONS REGARDING PROTECTION

Article 5. Safeguarding of cultural property

Preparatory measures taken in time of peace for the safeguarding of cultural property against the foreseeable effects of an armed conflict pursuant to Article 3 of the Convention shall include, as appropriate, the preparation of inventories, the planning of emergency measures for protection against fire or structural collapse, the preparation for the removal of movable cultural property or the provision for adequate in situ protection of such property, and the designation of competent authorities responsible for the safeguarding of cultural property.

Article 6. Respect for cultural property

With the goal of ensuring respect for cultural property in accordance with Article 4 of the Convention:

- a. a waiver on the basis of imperative military necessity pursuant to Article 4 paragraph 2 of the Convention may only be invoked to direct an act of hostility against cultural property when and for as long as:
  - i. that cultural property has, by its function, been made into a military objective; and
  - ii. there is no feasible alternative available to obtain a similar military advantage to that offered by directing an act of hostility against that objective;
- b. a waiver on the basis of imperative military necessity pursuant to Article 4 paragraph 2 of the Convention may only be invoked to use cultural property for purposes which are likely to expose it to destruction or damage when and for as long as no choice is possible between such use of the cultural property and another feasible method for obtaining a similar military advantage;
- c. the decision to invoke imperative military necessity shall only be taken by an officer commanding a force the equivalent of a battalion in size or larger, or a force smaller in size where circumstances do not permit otherwise;
- d. in case of an attack based on a decision taken in accordance with sub-paragraph (a), an effective advance warning shall be given whenever circumstances permit.

Article 7. Precautions in attack

Without prejudice to other precautions required by international humanitarian law in the conduct of military operations, each Party to the conflict shall:

- a. do everything feasible to verify that the objectives to be attacked are not cultural property protected under Article 4 of the Convention;
- b. take all feasible precautions in the choice of means and methods of attack with a view to avoiding, and in any event to minimizing, incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention;
- c. refrain from deciding to launch any attack which may be expected to cause incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated; and
- d. cancel or suspend an attack if it becomes apparent:
  - i. that the objective is cultural property protected under Article 4 of the Convention;
  - ii. that the attack may be expected to cause incidental damage to cultural property protected under Article 4 of the Convention which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated.

Article 8. Precautions against the effects of hostilities

The Parties to the conflict shall, to the maximum extent feasible:

- a. remove movable cultural property from the vicinity of military objectives or provide for adequate in situ protection;
- b. avoid locating military objectives near cultural property.

Article 9. Protection of cultural property in occupied territory

1. Without prejudice to the provisions of Articles 4 and 5 of the Convention, a Party in occupation of the whole or part of the territory of another Party shall prohibit and prevent in relation to the occupied territory:
  - a. any illicit export, other removal or transfer of ownership of cultural property;
  - b. any archaeological excavation, save where this is strictly required to safeguard, record or preserve cultural property;
  - c. any alteration to, or change of use of, cultural property which is intended to conceal or destroy cultural, historical or scientific evidence.
2. Any archaeological excavation of, alteration to, or change of use of, cultural property in occupied territory shall, unless circumstances do not permit, be carried out in close co-operation with the competent national authorities of the occupied territory.

Chapter 3. ENHANCED PROTECTION

Article 10. Enhanced protection

Cultural property may be placed under enhanced protection provided that it meets the following three conditions:

- a. it is cultural heritage of the greatest importance for humanity;
- b. it is protected by adequate domestic legal and administrative measures recognising its exceptional cultural and historic value and ensuring the highest level of protection;
- c. it is not used for military purposes or to shield military sites and a declaration has been made by the Party which has control over the cultural property, confirming that it will not be so used.

Article 11. The granting of enhanced protection

1. Each Party should submit to the Committee a list of cultural property for which it intends to request the granting of enhanced protection.

2. The Party which has jurisdiction or control over the cultural property may request that it be included in the List to be established in accordance with Article 27 sub-paragraph 1(b). This request shall include all necessary information related to the criteria mentioned in Article 10. The Committee may invite a Party to request that cultural property be included in the List.
3. Other Parties, the International Committee of the Blue Shield and other non-governmental organisations with relevant expertise may recommend specific cultural property to the Committee. In such cases, the Committee may decide to invite a Party to request inclusion of that cultural property in the List.
4. Neither the request for inclusion of cultural property situated in a territory, sovereignty or jurisdiction over which is claimed by more than one State, nor its inclusion, shall in any way prejudice the rights of the parties to the dispute.
5. Upon receipt of a request for inclusion in the List, the Committee shall inform all Parties of the request. Parties may submit representations regarding such a request to the Committee within sixty days. These representations shall be made only on the basis of the criteria mentioned in Article 10. They shall be specific and related to facts. The Committee shall consider the representations, providing the Party requesting inclusion with a reasonable opportunity to respond before taking the decision. When such representations are before the Committee, decisions for inclusion in the List shall be taken, notwithstanding Article 26, by a majority of four-fifths of its members present and voting.
6. In deciding upon a request, the Committee should ask the advice of governmental and non-governmental organisations, as well as of individual experts.
7. A decision to grant or deny enhanced protection may only be made on the basis of the criteria mentioned in Article 10.
8. In exceptional cases, when the Committee has concluded that the Party requesting inclusion of cultural property in the List cannot fulfil the criteria of Article 10 sub-paragraph (b), the Committee may decide to grant enhanced protection, provided that the requesting Party submits a request for international assistance under Article 32.
9. Upon the outbreak of hostilities, a Party to the conflict may request, on an emergency basis, enhanced protection of cultural property under its jurisdiction or control by communicating this request to the Committee. The Committee shall transmit this request immediately to all Parties to the conflict. In such cases the Committee will consider representations from the Parties concerned on an expedited basis. The decision to grant provisional enhanced protection shall be taken as soon as possible and, notwithstanding Article 26, by a majority of four-fifths of its members present and voting. Provisional enhanced protection may be granted by the Committee pending the outcome of the regular procedure for the granting of enhanced protection, provided that the provisions of Article 10 sub-paragraphs (a) and (c) are met.
10. Enhanced protection shall be granted to cultural property by the Committee from the moment of its entry in the List.
11. The Director-General shall, without delay, send to the Secretary-General of the United Nations and to all Parties notification of any decision of the Committee to include cultural property on the List.

Article 12. Immunity of cultural property under enhanced protection

The Parties to a conflict shall ensure the immunity of cultural property under enhanced protection by refraining from making such property the object of attack or from any use of the property or its immediate surroundings in support of military action.

Article 13. Loss of enhanced protection

1. Cultural property under enhanced protection shall only lose such protection:
  - a. if such protection is suspended or cancelled in accordance with Article 14; or
  - b. If, and for as long as, the property has, by its use, become a military objective.
2. In the circumstances of sub-paragraph 1(b), such property may only be the object of attack if:
  - a. the attack is the only feasible means of terminating the use of the property referred to in sub-paragraph 1(b);
  - b. all feasible precautions are taken in the choice of means and methods of attack, with a view to terminating such use and avoiding, or in any event minimising, damage to the cultural property;
  - c. unless circumstances do not permit, due to requirements of immediate self-defence:
    - i. the attack is ordered at the highest operational level of command;
    - ii. effective advance warning is issued to the opposing forces requiring the termination of the use referred to in sub-paragraph 1(b); and
    - iii. reasonable time is given to the opposing forces to redress the situation.

Article 14. Suspension and cancellation of enhanced protection

1. Where cultural property no longer meets any one of the criteria in Article 10 of this Protocol, the Committee may suspend its enhanced protection status or cancel that status by removing that cultural property from the List.
2. In the case of a serious violation of Article 12 in relation to cultural property under enhanced protection arising from its use in support of military action, the Committee may suspend its enhanced protection status. Where such violations are continuous, the Committee may exceptionally cancel the enhanced protection status by removing the cultural property from the List.
3. The Director-General shall, without delay, send to the Secretary-General of the United Nations and to all Parties to this Protocol notification of any decision of the Committee to suspend or cancel the enhanced protection of cultural property.
4. Before taking such a decision, the Committee shall afford an opportunity to the Parties to make their views known.

Chapter 4. CRIMINAL RESPONSIBILITY AND JURISDICTION

Article 15. Serious violations of this Protocol

1. Any person commits an offence within the meaning of this Protocol if that person intentionally and in violation of the Convention or this Protocol commits any of the following acts:
  - a. making cultural property under enhanced protection the object of attack;
  - b. using cultural property under enhanced protection or its immediate surroundings in support of military action;
  - c. extensive destruction or appropriation of cultural property protected under the Convention and this Protocol;
  - d. making cultural property protected under the Convention and this Protocol the object of attack;
  - e. theft, pillage or misappropriation of, or acts of vandalism directed against cultural property protected under the Convention.
2. Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the offences set forth in this Article and to make such offences punishable by appropriate penalties. When doing so, Parties shall comply with general principles of law and international law, including the rules extending individual criminal responsibility to persons other than those who directly commit the act.

Article 16. Jurisdiction

1. Without prejudice to paragraph 2, each Party shall take the necessary legislative measures to establish its jurisdiction over offences set forth in Article 15 in the following cases:
  - a. when such an offence is committed in the territory of that State;
  - b. when the alleged offender is a national of that State;
  - c. in the case of offences set forth in Article 15 sub-paragraphs (a) to (c), when the alleged offender is present in its territory.
2. With respect to the exercise of jurisdiction and without prejudice to Article 28 of the Convention:
  - a. this Protocol does not preclude the incurring of individual criminal responsibility or the exercise of jurisdiction under national and international law that may be applicable, or affect the exercise of jurisdiction under customary international law;
  - b. Except in so far as a State which is not Party to this Protocol may accept and apply its provisions in accordance with Article 3 paragraph 2, members of the armed forces and nationals of a State which is not Party to this Protocol, except for those nationals serving in the armed forces of a State which is a Party to this Protocol, do not incur individual criminal responsibility by virtue of this Protocol, nor does this Protocol impose an obligation to establish jurisdiction over such persons or to extradite them.

Article 17. Prosecution

1. The Party in whose territory the alleged offender of an offence set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) is found to be present shall, if it does not extradite that person, submit, without exception whatsoever and without undue delay, the case to its competent authorities, for the purpose of prosecution, through proceedings in accordance with its domestic law or with, if applicable, the relevant rules of international law.
2. Without prejudice to, if applicable, the relevant rules of international law, any person regarding whom proceedings are being carried out in connection with the Convention or this Protocol shall be guaranteed fair treatment and a fair trial in accordance with domestic law and international law at all stages of the proceedings, and in no cases shall be provided guarantees less favorable to such person than those provided by international law.

Article 18. Extradition

1. The offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) shall be deemed to be included as extraditable offences in any extradition treaty existing between any of the Parties before the entry into force of this Protocol. Parties undertake to include such offences in every extradition treaty to be subsequently concluded between them.
2. When a Party which makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another Party with which it has no extradition treaty, the requested Party may, at its option, consider the present Protocol as the legal basis for extradition in respect of offences as set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c).
3. Parties which do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognise the offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) as extraditable offences between them, subject to the conditions provided by the law of the requested Party.
4. If necessary, offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) shall be treated, for the purposes of extradition between Parties, as if they had been committed not only in the place in which they occurred but also in the territory of the Parties that have established jurisdiction in accordance with Article 16 paragraph 1.

Article 19. Mutual legal assistance

1. Parties shall afford one another the greatest measure of assistance in connection with investigations or criminal or extradition proceedings brought in respect of the offences set forth in Article 15, including assistance in obtaining evidence at their disposal necessary for the proceedings.
2. Parties shall carry out their obligations under paragraph 1 in conformity with any treaties or other arrangements on mutual legal assistance that may exist between them. In the absence of such treaties or arrangements, Parties shall afford one another assistance in accordance with their domestic law.

Article 20. Grounds for refusal

1. For the purpose of extradition, offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c), and for the purpose of mutual legal assistance, offences set forth in Article 15 shall not be regarded as political offences nor as offences connected with political offences nor as offences inspired by political motives. Accordingly, a request for extradition or for mutual legal assistance based on such offences may not be refused on the sole ground that it concerns a political offence or an offence connected with a political offence or an offence inspired by political motives.
2. Nothing in this Protocol shall be interpreted as imposing an obligation to extradite or to afford mutual legal assistance if the requested Party has substantial grounds for believing that the request for extradition for offences set forth in Article 15 sub-paragraphs 1 (a) to (c) or for mutual legal assistance with respect to offences set forth in Article 15 has been made for the purpose of prosecuting or punishing a person on account of that person's race, religion, nationality, ethnic origin or political opinion or that compliance with the request would cause prejudice to that person's position for any of these reasons.

Article 21. Measures regarding other violations

Without prejudice to Article 28 of the Convention, each Party shall adopt such legislative, administrative or disciplinary measures as may be necessary to suppress the following acts when committed intentionally:

- a. any use of cultural property in violation of the Convention or this Protocol;
- b. any illicit export, other removal or transfer of ownership of cultural property from occupied territory in violation of the Convention or this Protocol.

Chapter 5. THE PROTECTION OF CULTURAL PROPERTY IN ARMED CONFLICTS NOT OF AN INTERNATIONAL CHARACTER

Article 22. Armed conflicts not of an international character

1. This Protocol shall apply in the event of an armed conflict not of an international character, occurring within the territory of one of the Parties.
2. This Protocol shall not apply to situations of internal disturbances and tensions, such as riots, isolated and sporadic acts of violence and other acts of a similar nature.
3. Nothing in this Protocol shall be invoked for the purpose of affecting the sovereignty of a State or the responsibility of the government, by all legitimate means, to maintain or re-establish law and order in the State or to defend the national unity and territorial integrity of the State.
4. Nothing in this Protocol shall prejudice the primary jurisdiction of a Party in whose territory an armed conflict not of an international character occurs over the violations set forth in Article 15.

5. Nothing in this Protocol shall be invoked as a justification for intervening, directly or indirectly, for any reason whatever, in the armed conflict or in the internal or external affairs of the Party in the territory of which that conflict occurs.

6. The application of this Protocol to the situation referred to in paragraph 1 shall not affect the legal status of the parties to the conflict.

7. UNESCO may offer its services to the parties to the conflict.

Chapter 6. INSTITUTIONAL ISSUES

Article 23. Meeting of the Parties

1. The Meeting of the Parties shall be convened at the same time as the General Conference of UNESCO, and in co-ordination with the Meeting of the High Contracting Parties, if such a meeting has been called by the Director-General.

2. The Meeting of the Parties shall adopt its Rules of Procedure.

3. The Meeting of the Parties shall have the following functions:

- (a) to elect the Members of the Committee, in accordance with Article 24 paragraph 1;
- (b) to endorse the Guidelines developed by the Committee in accordance with Article 27 sub-paragraph 1(a);
- (c) to provide guidelines for, and to supervise the use of the Fund by the Committee;
- (d) to consider the report submitted by the Committee in accordance with Article 27 sub-paragraph 1(d);
- (e) to discuss any problem related to the application of this Protocol, and to make recommendations, as appropriate.

4. At the request of at least one-fifth of the Parties, the Director-General shall convene an Extraordinary Meeting of the Parties.

Article 24. Committee for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict

1. The Committee for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict is hereby established. It shall be composed of twelve Parties which shall be elected by the Meeting of the Parties.

2. The Committee shall meet once a year in ordinary session and in extraordinary sessions whenever it deems necessary.

3. In determining membership of the Committee, Parties shall seek to ensure an equitable representation of the different regions and cultures of the world.

4. Parties members of the Committee shall choose as their representatives persons qualified in the fields of cultural heritage, defence or international law, and they shall endeavour, in consultation with one another, to ensure that the Committee as a whole contains adequate expertise in all these fields.

Article 25. Term of office

1. A Party shall be elected to the Committee for four years and shall be eligible for immediate re-election only once.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1, the term of office of half of the members chosen at the time of the first election shall cease at the end of the first ordinary session of the Meeting of the Parties following that at which they were elected. These members shall be chosen by lot by the President of this Meeting after the first election.

Article 26. Rules of procedure

1. The Committee shall adopt its Rules of Procedure.

2. A majority of the members shall constitute a quorum. Decisions of the Committee shall be taken by a majority of two-thirds of its members voting.

3. Members shall not participate in the voting on any decisions relating to cultural property affected by an armed conflict to which they are parties.

Article 27. Functions

1. The Committee shall have the following functions:

- a. to develop Guidelines for the implementation of this Protocol;
- b. to grant, suspend or cancel enhanced protection for cultural property and to establish, maintain and promote the List of Cultural Property under Enhanced Protection;
- c. to monitor and supervise the implementation of this Protocol and promote the identification of cultural property under enhanced protection;
- d. to consider and comment on reports of the Parties, to seek clarifications as required, and prepare its own report on the implementation of this Protocol for the Meeting of the Parties;
- e. to receive and consider requests for international assistance under Article 32;
- f. to determine the use of the Fund;
- g. to perform any other function which may be assigned to it by the Meeting of the Parties.

2. The functions of the Committee shall be performed in co-operation with the Director-General.

3. The Committee shall co-operate with international and national governmental and non-governmental organizations having objectives similar to those of the Convention, its First Protocol and this Protocol. To assist in the implementation of its functions, the Committee may invite to its meetings, in an advisory capacity, eminent professional organizations such as those which have formal relations with UNESCO, including the International Committee of the Blue Shield (ICBS) and its constituent bodies. Representatives of the International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (Rome Centre) (ICCROM) and of the International Committee of the Red Cross (ICRC) may also be invited to attend in an advisory capacity.

Article 28. Secretariat

The Committee shall be assisted by the Secretariat of UNESCO which shall prepare the Committee's documentation and the agenda for its meetings and shall have the responsibility for the implementation of its decisions.

Article 29. The Fund for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict

1. A Fund is hereby established for the following purposes:

- a. to provide financial or other assistance in support of preparatory or other measures to be taken in peacetime in accordance with, *inter alia*, Article 5, Article 10 sub-paragraph (b) and Article 30; and
- b. to provide financial or other assistance in relation to emergency, provisional or other measures to be taken in order to protect cultural property during periods of armed conflict or of immediate recovery after the end of hostilities in accordance with, *inter alia*, Article 8 sub-paragraph (a).

2. The Fund shall constitute a trust fund, in conformity with the provisions of the financial regulations of UNESCO.

3. Disbursements from the Fund shall be used only for such purposes as the Committee shall decide in accordance with the guidelines as defined in Article 23 sub-paragraph 3(c). The Committee may accept contributions to be used only for a certain programme or project, provided that the Committee shall have decided on the implementation of such programme or project.

4. The resources of the Fund shall consist of:

- a. voluntary contributions made by the Parties;
- b. contributions, gifts or bequests made by:
  - (i) other States;
  - (ii) UNESCO or other organizations of the United Nations system;
  - (iii) other intergovernmental or non-governmental organizations; and
  - (iv) public or private bodies or individuals;
- c. any interest accruing on the Fund;
- d. funds raised by collections and receipts from events organized for the benefit of the Fund; and
- e. all other resources authorized by the guidelines applicable to the Fund.

Chapter 7. DISSEMINATION OF INFORMATION AND INTERNATIONAL ASSISTANCE

Article 30. Dissemination

1. The Parties shall endeavour by appropriate means, and in particular by educational and information programmes, to strengthen appreciation and respect for cultural property by their entire population.

2. The Parties shall disseminate this Protocol as widely as possible, both in time of peace and in time of armed conflict.

3. Any military or civilian authorities who, in time of armed conflict, assume responsibilities with respect to the application of this Protocol, shall be fully acquainted with the text thereof. To this end the Parties shall, as appropriate:

- (a) incorporate guidelines and instructions on the protection of cultural property in their military regulations;
- (b) develop and implement, in cooperation with UNESCO and relevant governmental and non-governmental organizations, peacetime training and educational programmes;

- (c) communicate to one another, through the Director-General, information on the laws, administrative provisions and measures taken under sub-paragraphs (a) and (b);
- (d) communicate to one another, as soon as possible, through the Director-General, the laws and administrative provisions which they may adopt to ensure the application of this Protocol.

Article 31. International cooperation

In situations of serious violations of this Protocol, the Parties undertake to act, jointly through the Committee, or individually, in cooperation with UNESCO and the United Nations and in conformity with the Charter of the United Nations.

Article 32. International assistance

1. A Party may request from the Committee international assistance for cultural property under enhanced protection as well as assistance with respect to the preparation, development or implementation of the laws, administrative provisions and measures referred to in Article 10.
2. A party to the conflict, which is not a Party to this Protocol but which accepts and applies provisions in accordance with Article 3, paragraph 2, may request appropriate international assistance from the Committee.
3. The Committee shall adopt rules for the submission of requests for international assistance and shall define the forms the international assistance may take.
4. Parties are encouraged to give technical assistance of all kinds, through the Committee, to those Parties or parties to the conflict who request it.

Article 33. Assistance of UNESCO

1. A Party may call upon UNESCO for technical assistance in organizing the protection of its cultural property, such as preparatory action to safeguard cultural property, preventive and organizational measures for emergency situations and compilation of national inventories of cultural property, or in connection with any other problem arising out of the application of this Protocol. UNESCO shall accord such assistance within the limits fixed by its programme and by its resources.
2. Parties are encouraged to provide technical assistance at bilateral or multilateral level.
3. UNESCO is authorized to make, on its own initiative, proposals on these matters to the Parties.

Chapter 8. EXECUTION OF THIS PROTOCOL

Article 34. Protecting Powers

This Protocol shall be applied with the co-operation of the Protecting Powers responsible for safeguarding the interests of the Parties to the conflict.

Article 35. Conciliation procedure

1. The Protecting Powers shall lend their good offices in all cases where they may deem it useful in the interests of cultural property, particularly if there is disagreement between the Parties to the conflict as to the application or interpretation of the provisions of this Protocol.
2. For this purpose, each of the Protecting Powers may, either at the invitation of one Party, of the Director-General, or on its own initiative, propose to the Parties to the conflict a meeting of their representatives, and in particular of the authorities responsible for the protection of cultural property, if considered appropriate, on the territory of a State not party to the conflict. The Parties to the conflict shall be bound to give effect to the proposals for meeting made to them. The Protecting Powers shall propose for approval by the Parties to the conflict a person belonging to a State not party to the conflict or a person presented by the Director-General, which person shall be invited to take part in such a meeting in the capacity of Chairman.

Article 36. Conciliation in absence of Protecting Powers

1. In a conflict where no Protecting Powers are appointed the Director-General may lend good offices or act by any other form of conciliation or mediation, with a view to settling the disagreement.
2. At the invitation of one Party or of the Director-General, the Chairman of the Committee may propose to the Parties to the conflict a meeting of their representatives, and in particular of the authorities responsible for the protection of cultural property, if considered appropriate, on the territory of a State not party to the conflict.

Article 37. Translations and reports

1. The Parties shall translate this Protocol into their official languages and shall communicate these official translations to the Director-General.
2. The Parties shall submit to the Committee, every four years, a report on the implementation of this Protocol.

Article 38. State responsibility

No provision in this Protocol relating to individual criminal responsibility shall affect the responsibility of States under international law, including the duty to provide reparation.

Chapter 9. FINAL CLAUSES

Article 39. Languages

This Protocol is drawn up in Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish, the six texts being equally authentic.

Article 40. Signature

This Protocol shall bear the date of 26 March 1999. It shall be opened for signature by all High Contracting Parties at The Hague from 17 May 1999 until 31 December 1999.

Article 41. Ratification, acceptance or approval

1. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by High Contracting Parties which have signed this Protocol, in accordance with their respective constitutional procedures.
2. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Director-General.

Article 42. Accession

1. This Protocol shall be open for accession by other High Contracting Parties from 1 January 2000.
2. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Director-General.

Article 43. Entry into force

1. This Protocol shall enter into force three months after twenty instruments of ratification, acceptance, approval or accession have been deposited.
2. Thereafter, it shall enter into force, for each Party, three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 44. Entry into force in situations of armed conflict

The situations referred to in Articles 18 and 19 of the Convention shall give immediate effect to ratifications, acceptances or approvals of or accessions to this Protocol deposited by the parties to the conflict either before or after the beginning of hostilities or occupation. In such cases the Director-General shall transmit the communications referred to in Article 46 by the speediest method.

Article 45. Denunciation

1. Each Party may denounce this Protocol.
2. The denunciation shall be notified by an instrument in writing, deposited with the Director-General.
3. The denunciation shall take effect one year after the receipt of the instrument of denunciation. However, if, on the expiry of this period, the denouncing Party is involved in an armed conflict, the denunciation shall not take effect until the end of hostilities, or until the operations of repatriating cultural property are completed, whichever is the later.

Article 46. Notifications

The Director-General shall inform all High Contracting Parties as well as the United Nations, of the deposit of all the instruments of ratification, acceptance, approval or accession provided for in Articles 41 and 42 and of denunciations provided for Article 45.

Article 47. Registration with the United Nations

In conformity with Article 102 of the Charter of the United Nations, this Protocol shall be registered with the Secretariat of the United Nations at the request of the Director-General.

In faith whereof the undersigned, duly authorized, have signed the present Protocol.

Done at The Hague, this twenty-sixth day of March 1999, in a single copy which shall be deposited in the archives of the UNESCO, and certified true copies of which shall be delivered to all the High Contracting Parties.

[Teadaanne välislepingu jõustumise kohta](#)